การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

Involvement of community leaders toward perception of drugs and drugs usage situation of the community in Mueang sub-district, Mueang district, Loei province

วีระยุทธ สุโขยะชัย[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง และเพื่อศึกษาการรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนและการป้องกันการใช้ยาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 78 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.22 เพศหญิง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27.77 มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 46.29 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.03 บทบาทหน้าที่ของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 55.55 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากที่สุด 21-31 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 46.29

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมิน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่างๆ นั้น ผู้นำชุมชนรับรู้และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่างๆ จากนักเรียนนักศึกษา และจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข และครู/อาจารย์ จากผู้เสพจากบุคคลในครอบครัว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน การรับรู้ ยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติด

Abstract

The purposes of this research were to study the involvement of community leaders in drug problem solving in Mueang Loei District area, and to study the awareness of drug usage situation in the community and the prevention of drug usage by the community leaders in Mueang Loei District, Loei Province.

The results revealed that most of the questionnaire respondents consisted of 78 male or 72.22 percent, and 30 female or 27.77 percent. Most respondents, 50 people, were at the age of 40 to 50 or 46.29 percent. Most of the respondents, 40 people, has an education level of secondary school which can be calculated as 37.03 percent. The roles of the population were Public Health Volunteers, 60 people or 55.55 percent. The community dwelling duration is mostly between 21-31 years, 50 people, which can be calculated as 46.29 percent.

[1]อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

The involvement of community leaders in decision making, participation in practice, participation in beneficiaries, and the participation in assessment were all at moderate level. For an acknowledgement of news concerning threats of drug from other people, the community leaders obtained information on the threats of drug from students, public health officers, public health volunteers, teachers and instructors, drug users, and family members.

Keywords: involvement of community leaders, perception, know about drugs and usage scenarios drugs.

ความเป็นมาของปัญหา

ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนถือเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ ซึ่งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดทั้งปัญหาด้านการผลิตยา การค้ายา และการเสพยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติ ที่หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการปราบปรามและป้องกันอยู่ตลอดเวลา เด็กและเยาวชนเรียกได้ว่าเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดและค่อนข้างเสี่ยงภัยคุกคามต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความคิดเพ้อฝันต้องการอิสระและสามารถเรียนรู้และเลียนแบบบุคคลที่ตนพึงพอใจได้อย่างรวดเร็วโดยมีสื่อต่างๆ เป็นตัวเร้า (Stimulate) ทำให้พฤติกรรมเลียนแบบขึ้น โดยแนวคิดในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ก็คือ ต้องเร่งรณรงค์และสร้างกระแสสังคมให้คนไทยทุกคนตระหนักถึง พิษภัยของยาเสพติด และมีจิตสำนึกที่จะต้องร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังโดยให้ถือ เป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติ เน้นการแก้ไขปัญหาในลักษณะองค์รวมครบวงจร ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา เน้นการระดมสรรพกำลังและการบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และทรัพยากรที่ใช้ในพื้นที่เป้าหมาย ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการป้องกันปัญหาโดยสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนและกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเพื่อลดอุปสงค์ยาเสพติดควบคู่กับการปรับปรุงประสิทธิภาพการปราบปรามและการดำเนินการทางกฎหมายที่รวดเร็ว เด็ดขาด และจริงจัง เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคมให้มีพลังและบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่นๆ

ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและสอดส่องดูแลเป็นเบื้องต้นได้และยังสามารถที่จะทำงานหรือประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวในระดับสูงขึ้นไปได้อีก การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญที่จะเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวและจากสภาพสังคมเป็นแหล่งชุมชนที่ใกล้สถานศึกษา และหอพักนักศึกษา ที่มากจากต่างพื้นที่ส่งผลไปถึงการดูแล

พฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองต้องออกไปทำมาหากินมากขึ้น และจากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนได้มีบทบาทและความสำคัญที่จะรับรู้สถานการณ์ และมีส่วนวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาโดยอาศัยมีการส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ และแม้ว่าจะได้มีความพยายามที่จะช่วยกันวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหลายฝ่ายแล้วก็ตามแต่ก็ปรากฏว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดก็ยังมิได้ลดน้อยลงเป็นที่น่าพอใจนัก ในทางตรงกันข้ามกลับทวีความรุนแรงมากขึ้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นมีบทบาทหนึ่งของสังคมจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อตอบรับกับนโยบายของรัฐบาล และเป็นแนวทางกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชนรวมถึงปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เนื่องจากในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีพื้นที่ใกล้กับสถานศึกษา และเพื่อเป็นการป้องกันในเบื้องต้นเกี่ยวกับการเผยแพร่และการระบาดในหมู่นักศึกษาและเขตชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2. เพื่อศึกษาการรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนและการป้องกันการใช้ยาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแบบสอบถาม เชิงสำรวจ (Survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

เพื่อให้การวิจัยดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบวิธีศึกษา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมวางแผนดำเนินงาน ผู้วิจัยได้จัดเตรียมโดยศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องบริบทของชุมชน สถานการณ์ยาเสพติด บทบาทของผู้นำชุมชน ศึกษาจากเอกสารตำรา ข้อมูลสารสนเทศ ผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อจัดทำกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นแบบสอบถาม นำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเรื่องความตรงของเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขหลังจากนั้นนำไปเก็บข้อมูล กับกลุ่มประชากร ตรวจสอบความสมบูรณ์ รวบรวมข้อมูลและสรุปผล

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาเป็นกลุ่มประชากรแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชนในตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 108 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaires)

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในชุมชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะ (Rating scale) มาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

เป็นมาตรฐานวัดโดยกำหนดเกณฑ์การวัด 5 ระดับ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยแต่ละปัจจัยโดยกำหนดช่วงค่าเฉลี่ยเพื่อวิเคราะห์และแปรผลตามเกณฑ์ของเบส (Best, 1670 อ้างถึงใน กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 มีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 มีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 มีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 การรับรู้สถานการณ์การ การรับรู้สาเหตุและการป้องกันการใช้ยาเสพติด

แบบทดสอบเกี่ยวกับการรับรู้อันตรายของยาเสพติด มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ดังนั้นคะแนนจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความข้างต้น

ข้อความด้านบวก ถ้าตอบใช่ จะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบไม่ใช่ จะได้ 0 คะแนน

ข้อความด้านลบ ถ้าตอบใช่ จะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบไม่ใช่ จะได้ 0 คะแนน

ค่าคะแนนของการรับรู้แต่ละคน ประเมินระดับการรับรู้โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนน	ร้อยละ	ระดับการรับรู้
44-55	80-100	รับรู้มาก
31-43	60-79	รับรู้ปานกลาง
0-30	60-59	รับรู้น้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้อาศัยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งค่าสถิติประกอบด้วยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดเลย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดเลย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.41	0.95	ปานกลาง
2.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.61	1.01	ปานกลาง
3.ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	2.98	1.08	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.33	1.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 1.01) รองลงมาคือมีส่วนร่วม

ในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.41, S.D. = 0.95) ต่ำที่สุดคือมีส่วนร่วมในการเสนอแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 2.98, S.D. = 1.08)

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วม ในด้านการปฏิบัติ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน	2.98	1.08	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.27	0.92	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในชุมชน	2.98	1.08	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการด้านการเงิน อุปกรณ์ และสิ่งต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.38	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.21	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการด้านการเงิน อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ที่ชุมชนต้องการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.38, S.D. = 0.98) รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 0.92) และต่ำที่สุดคือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในชุมชน

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วม ในด้านรับผลประโยชน์	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้รับการยกย่องจากสังคมในด้านการรณรงค์และป้องกันการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.65	0.91	ปานกลาง
2. ท่านได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นผู้นำที่แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.65	0.91	ปานกลาง
3. ท่านเคยได้รับค่าตอบแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.57	1.00	ปานกลาง
4. ท่านเป็นผู้นำที่เสนอโครงการดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.38	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.56	0.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านได้รับการยกย่องจากสังคมในด้านการรณรงค์และป้องกันการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นผู้นำที่แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.91) รองลงมา

คือ เคยได้รับค่าตอบแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 1.00)

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วม ในด้านการประเมิน	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานและการดำเนินงาน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	2.97	1.06	ปานกลาง
2. เมื่อโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วท่านมีส่วนในการประเมินผลสัมฤทธิ์	3.43	0.90	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	3.37	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.25	0.98	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมิน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วท่านมีส่วนในการประเมินผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 0.90) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X}$ = 3.37, S.D. = 0.98)

2. เพื่อศึกษาการรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนและการป้องกันการใช้ยาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2.1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่รับรู้สถานการณ์ รับรู้สาเหตุและการป้องกันการใช้ยาเสพติดจากสื่อต่างๆ จากโทรทัศน์ ร้อยละ 46.29 รองลงมาเป็นวิทยุ ร้อยละ 27.77 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 9.25 นิทรรศการ การประชุมสัมมนา/ฝึกอบรม การได้สัมผัสหรือการรับรู้จากผู้เสพ ร้อยละ 4.62 และรับรู้จากแผ่นพับ ร้อยละ 2.77 และไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากสื่อต่างๆ จากการสัมผัสหรือการรับรู้จากผู้เสพ ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบไม่เคย ร้อยละ 100

2.2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่างๆ ส่วนใหญ่รับรู้ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุดจากนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 50.92 รองลงมาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 13.88 อาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 11.11 และครู/อาจารย์ ร้อยละ 9.25 จากผู้เสพร้อยละ 7.40 บุคคลในครอบครัว ร้อยละ 5.55 และจากนายอำเภอ ร้อยละ 1.85 อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

2.3 ประสบการณ์จากการพบเห็นบุคคลเสพยาเสพติด และเคยพบเห็นบุคคลเหล่านี้ ส่วนใหญ่รับรู้สาเหตุการใช้ยาเสพติด ประสบการณ์จากการพบเห็นบุคคลเสพยาเสพติด และเคยพบเห็น นักเรียน/นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 55.55 รองลงมาคือกลุ่มวัยรุ่น ร้อยละ 36.11 และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน/เกษตรกร ร้อยละ 6.48 รวมถึงพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 1.85 อยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผล

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการอภิปราย ดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย จากการศึกษาพบว่าผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 78 คน มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มากที่สุด จำนวน 50 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน บทบาทหน้าที่ของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 60 คน คิดเป็น และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากที่สุด 21-31 ปี จำนวน 50 คน นธิมา อนุพันธ์ (2547) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนัน–ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กำนัน-ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเป็น 59 ตำแหน่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนทุกกลุ่มในหมู่บ้านทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และหน้าที่ในการส่วนตัว รวมถึงการร่วมงานการกุศลของหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านต้องมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังกล่าว จึงทำให้ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันมีบทบาทการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2. ศึกษาการรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนและการป้องกันการใช้ยาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

การรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในชุมชน รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ต่ำที่สุดคือมีส่วนร่วมในการเสนอแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ในบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีส่วนรับรู้หรือมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด รวมไปถึงต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางเป็นมาตรการแก้ไข และเสนอแผนปฏิบัติการป้องกันในและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในชุมชน รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ต่ำที่สุดคือมีส่วนร่วมในการเสนอแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ที่มีการประสานงานกับหน่วยงานเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต้องมีการสอดส่องพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหวในชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการด้านการเงิน อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ที่ชุมชนต้องการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน รองลงมา

คือมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และต่ำที่สุดคือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมและติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านได้รับการยกย่องจากสังคมในด้านการรณรงค์และป้องกันการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและ ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นผู้นำที่แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน รองลงมาคือ เคยได้รับค่าตอบแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน หากเป็นผู้นำที่เสนอโครงการดำเนินการจัดกิจกรรม และควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเงิน อุปกรณ์และสิ่งต่างๆ ที่ชุมชนต้องการในการ

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมิน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านๆ ที่มีข้อค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วท่านมีส่วนในการประเมินผลสัมฤทธิ์ รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หากมีการดำเนินโครงการป้องกันหรือมีการประชุมเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในภายหลังการดำเนินงาน เพื่อประเมินการจัดสรรงบประมาณหรือเพื่อการประเมินผลความสำเร็จในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมหมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวให้ห้วงเวลาและลำดับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม และกระทำดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพัน การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังงานการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้าง และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้การผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา (จันทร์พิมพ์ สายสมร, 2536) เยาวชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดจากโทรทัศน์มากที่สุด ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า เป็นสื่อหรือสิ่งเร้าที่มีการเคลื่อนไหวภาพ และสามารถกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสหลายทางร่วมกัน เพียงแต่ผู้รับรู้เข้าใจภาษาก็สามารถรับข่าวสารความรู้ได้อย่างเต็มที่และสื่อความหมายได้ตรงกัน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดจากบุคคลต่างๆ ระดับมากที่สุดจากนักเรียน/นักศึกษา รองลงมาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข และครู/อาจารย์ จากผู้เสพ บุคคลในครอบครัว และจากนายอำเภอ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริศรา วราลักษณ์ (2538) สอดคล้องกับการศึกษาในโครงการประเมินผลแผนป้องกันยาเสพติด พ.ศ. 2535 – 2539 ระยะที่ 1 การสำรวจความรู้ ความเข้าใจและเจตคติต่อต้านยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนไทยในสถานศึกษาเยาวชนนอกสถานศึกษาและประชากรวันแรงงานพบว่า เยาวชนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด จากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากที่สุด สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับยาเสพติด ได้แก่ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ (2536)

กล่าวว่า ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และบทบาทของผู้นำชุมชนในชุมชน เช่น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ เมื่อพิจารณาแหล่งข่าวสารจะเป็นแหล่งโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยเฉพาะในเรื่องการสนับสนุน มีการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เห็นว่าจะช่วยเหลืองานสาธารณสุขมูลฐานในชุมชนได้จึงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของชุมชนในเขตตำบลเมืองอำเภอเมือง จังหวัดเลย ในชุมชนที่มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง และมีความตระหนักในปัญหา สามารถที่จะดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจนสามารถควบคุมปัญหาไม่ให้มีการแพร่ระบาดได้ผล ส่วนปัญหาในการดำเนินงานคือ การขยายเครือข่ายชุมชนค่อนข้างล่าช้า หน่วยงานภาครัฐบางส่วนยังไม่ปรับทัศนคติในการทำงานกับชุมชน เช่น เรื่องระบบการบริหารจัดการของชุมชน แผนของชุมชน รวมถึงเวทีสาธารณของชุมชน กระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจเรื่องราวของชุมชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งบางหน่วยงานไม่เชื่อว่าผู้นำที่เข้มแข็งสามารถบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของชุมชนได้ และการปฏิบัติงานในพื้นที่ยังมีลักษณะการแยกส่วน ขาดการพัฒนาที่เป็นองค์รวม และองค์กรยังขาดความรู้หลายด้าน ทั้งด้านการบริหารงานการวางแผน และความรู้ทางวิชาการด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและกำหนดวิธีควบคุมและป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน ให้ผู้นำชุมชนมีส่วนตระหนักและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการให้ข่าวสารโดยใช้สื่อต่างๆ จากหลายแหล่งเพื่อให้ชุมชนเกิดความสนใจ มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทในการให้ความรู้เบื้องต้น เพื่อให้ชุมชนได้รับความรู้มากขึ้น

4. ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อเป็นผู้นำในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ของชุมชนในการป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

5. ชุมชนควรจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่บุตร สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดได้

จากผลการศึกษานี้ พบว่า ผู้นำชุมชนมีระดับของบทบาทในการดำเนินงานตาม นโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในพื้นที่ ด้านการแก้ไขปัญหายา เสพติด เรื่องการมีบทบาทในการติดตามผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ระหว่างการบำบัดฟื้นฟูของแพทย์อยู่ในลำดับท้ายสุด ดังนั้น จึงเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดควรกำหนดให้ตัวแทนของชุมชน อาทิ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในระดับขั้นต้นได้มีการพบปะเยี่ยมเยียนผู้ติดยาเสพติดเป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ชุมชนและผู้ติดยาเสพติดมีความรู้สึกแปลกแยก เมื่อผู้ติดยาเสพติดผ่านการบำบัด ฟื้นฟูและกลับคืนสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การใช้ยาเสพติดในชุมชนโดยชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนอื่นได้

2. ควรมีการศึกษาบทบาทครอบครัวในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดแก่เด็ก เพื่อประเมินบทบาทของบิดามารดาและผู้ปกครองในการป้องกันปัญหายาเสพติดในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การวิเคราะห์เชิงสถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร.

จันทร์พิมพ์ สายสมร. (2536). **การผลิตสื่อการสอนสุขภาพอนามัย ในเอกสารการสอนชุดวิชาการเรียนการสอนสุขภาพอนามัย หน่วยที่ 8-15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ. (2544). **ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ. (2536). **โครงการประเมินผลแผนป้องกันยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539 ระยะที่ 1 (การสำรวจความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษาและประชากรวัยแรงงาน)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

นธิมา อนุพันธ์. (2547). **การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอกระทุ่มแบนจังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

วริศรา วราลักษณ์. (2538). **การเปิดรับข่าวภาคความรู้เรื่องสิ่งเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กระทรวงศึกษาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.